

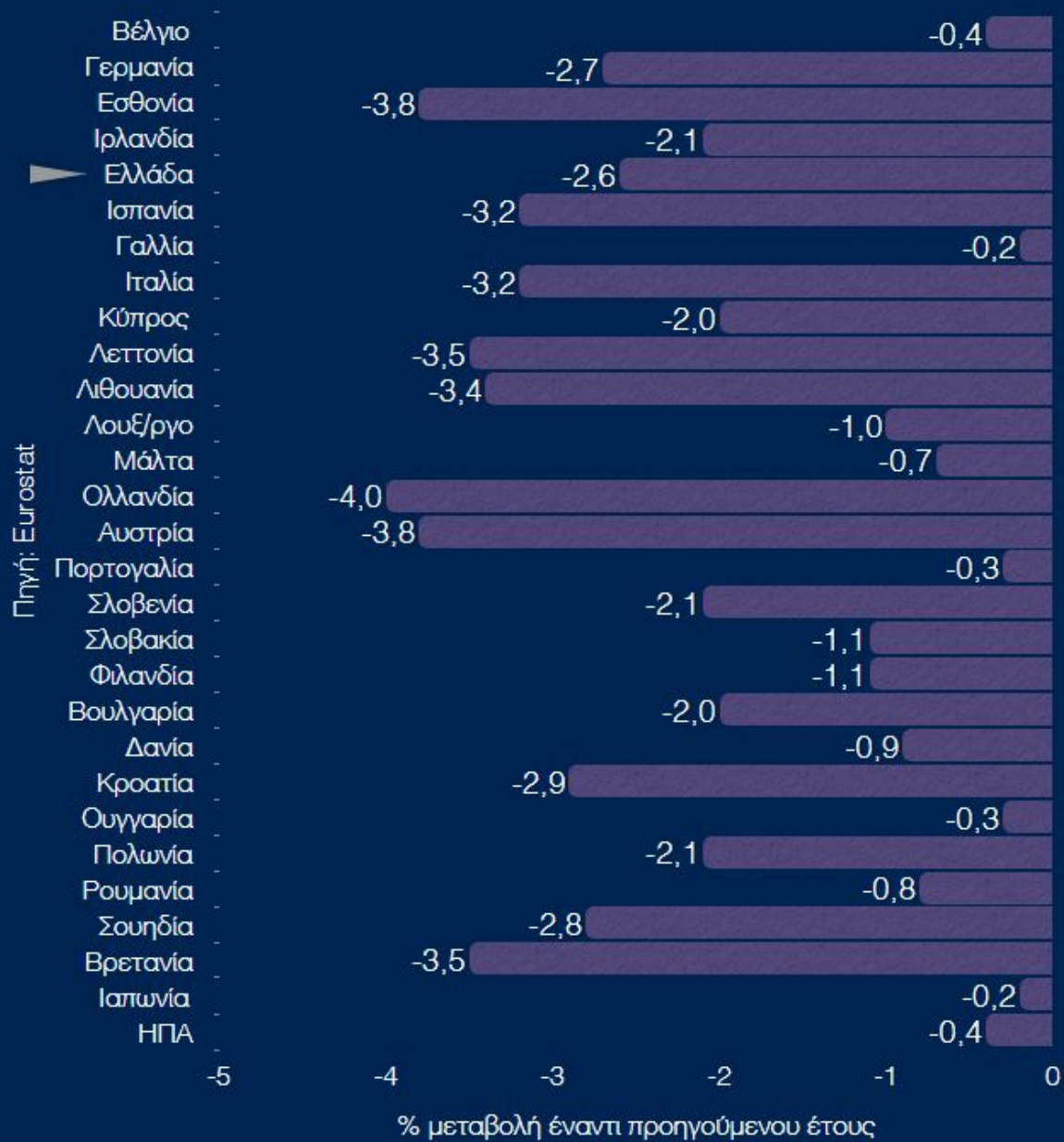
Μπροστά σε μια γενική απαξίωση της εργασίας;

Αναδημοσίευση από το <https://commune.org.gr>

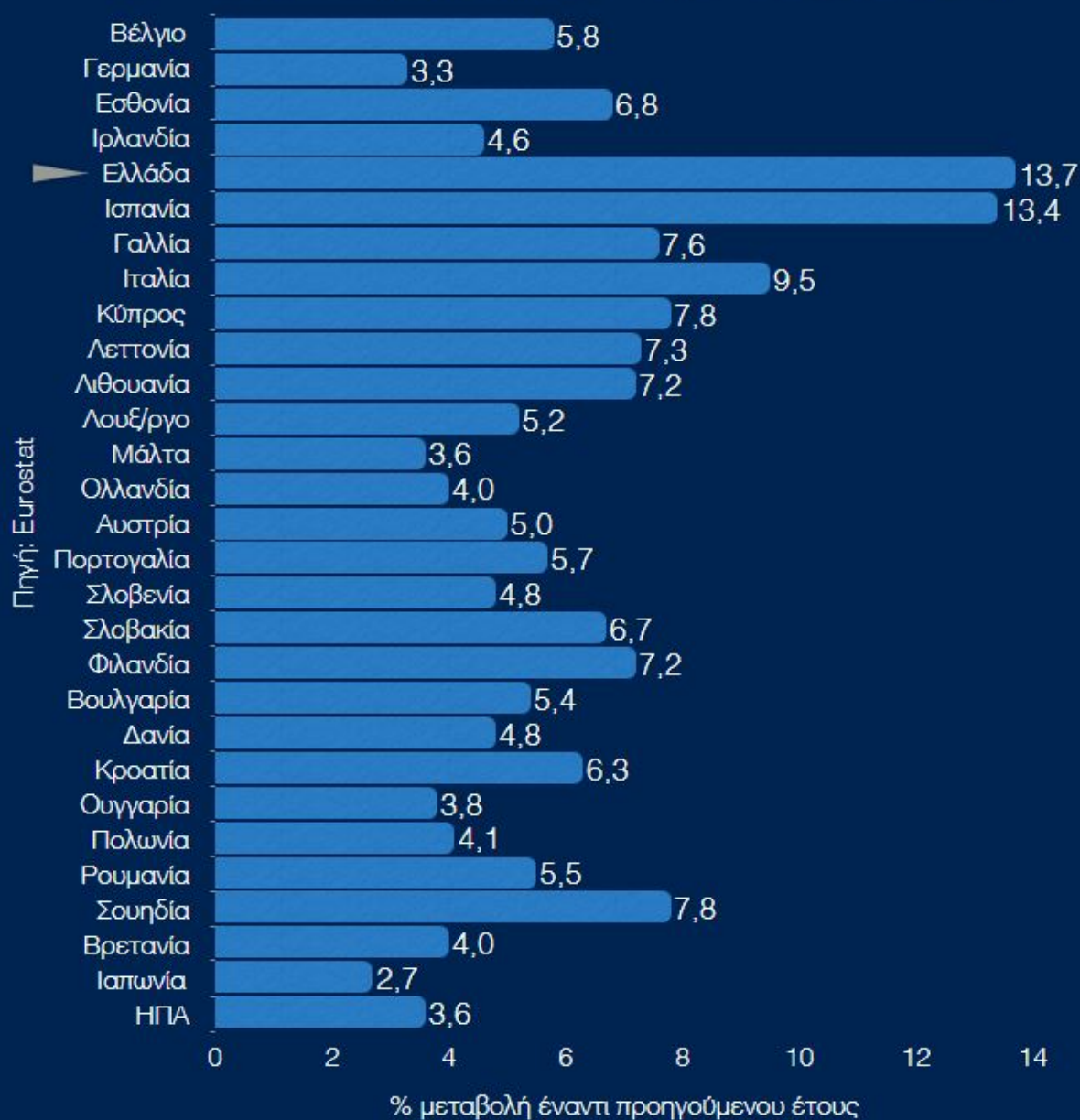
του Ηλία Ιωακείμογλου

Γενική υποχώρηση της αγοραστικής δύναμης των μισθών σε όλες και σε κάθε μία ξεχωριστά από τις χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού αναμένεται για το σύνολο του 2022 από τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής^[1], και δεν έχουμε κανένα λόγο να φέρουμε αντιρρήσεις σε αυτό αφού ήδη κατά το πρώτο εξάμηνο παντού καταγράφονται τέτοιες μειώσεις. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 1, η υποχώρηση θα κυμαίνεται μεταξύ 0.2% και 4% ανάλογα με την χώρα. Στην Ελλάδα προβλέπεται ότι θα ανέλθει σε 2,6% και στην Κύπρο σε 2%. Θα υπερβεί το 3% σε 8 χώρες: στην Ολλανδία, την Αυστρία, την Εσθονία, την Ισπανία, την Ιταλία, την Λετονία, την Λιθουανία και την Βρετανία. Θα βρεθεί μεταξύ 1% και 3% σε 12 χώρες. Αναμένεται δε το φαινόμενο αυτό να είναι ιδιαίτερα έντονο στην Ευρώπη.

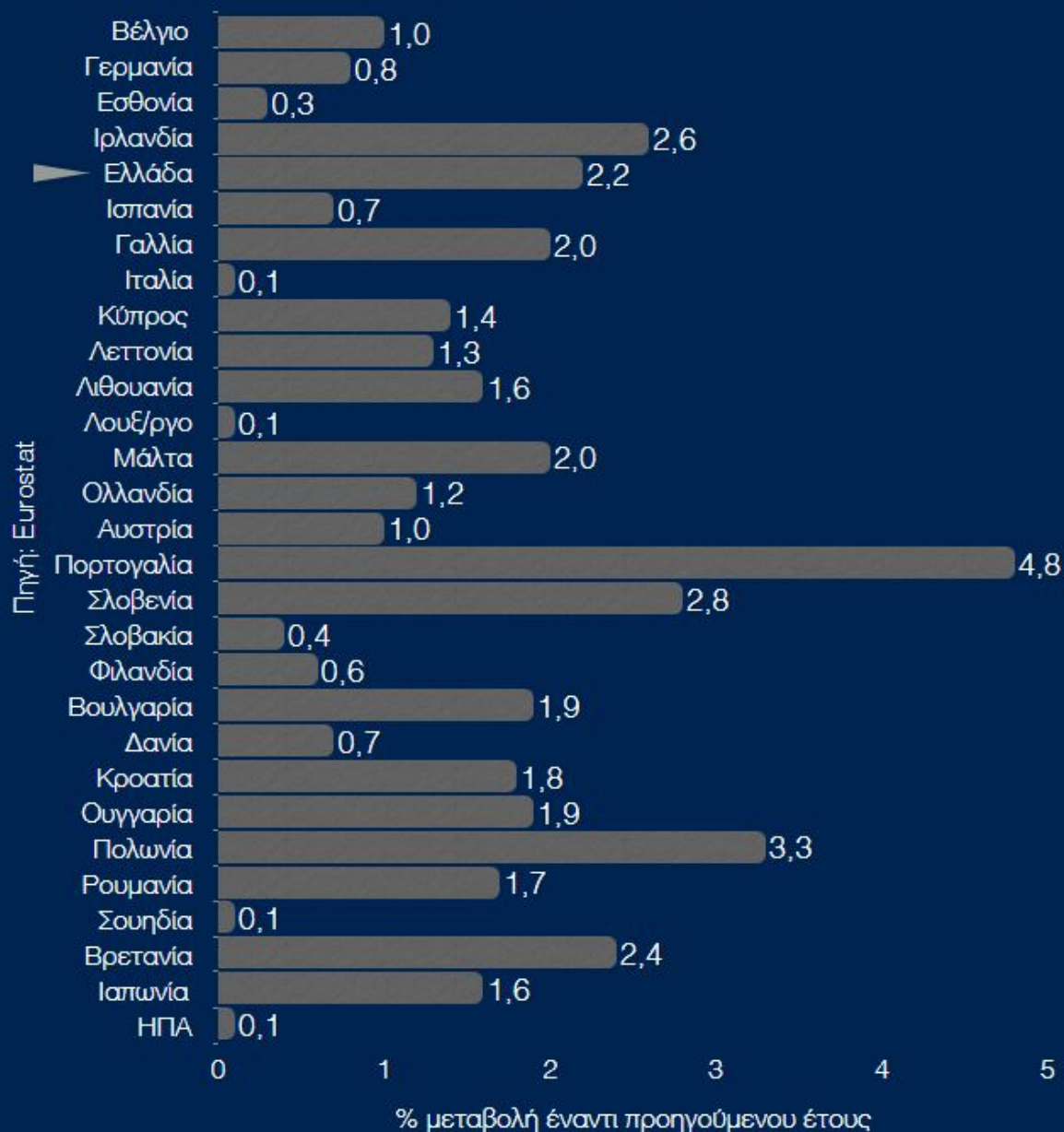
Διάγραμμα 1. Αγοραστική δύναμη μέσης αμοιβής εργασίας
(πρόβλεψη Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2022)

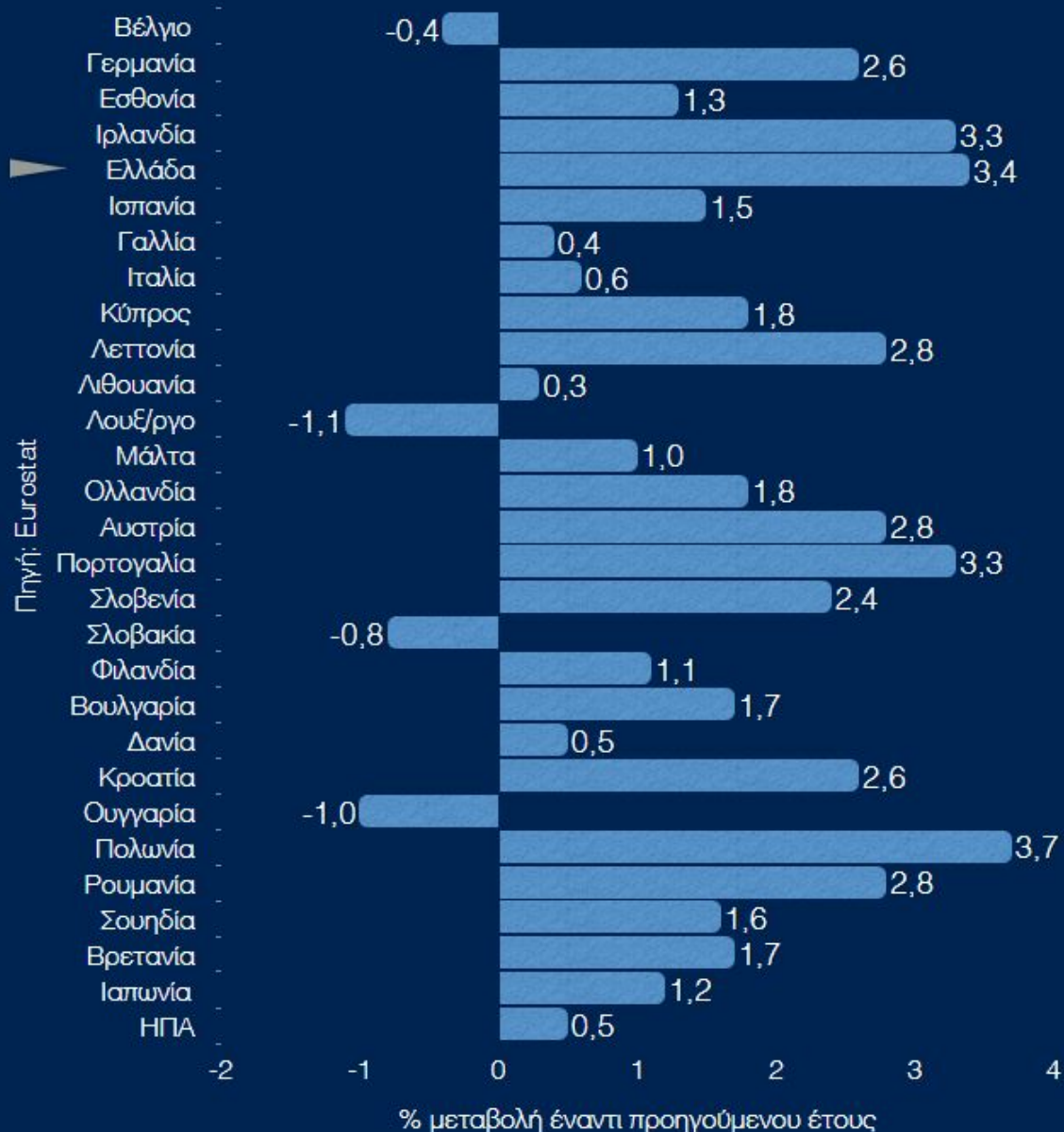
Διάγραμμα 2. Ποσοστό ανεργίας (% του εργατικού δυναμικού, πρόβλεψη Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2022)

**Διάγραμμα 3. Παραγωγικότητα της εργασίας (πρόβλεψη
Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2022)**

Διάγραμμα 4. Μεταβολή περιθωρίου κέρδους (περιθώριο τιμής ως προς το κόστος εργασίας, πρόβλεψη Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2022)

Το ερώτημα που τίθεται τώρα, είναι για ποιο λόγο παρατηρείται αυτό το σπάνιο φαινόμενο. Γνωρίζουμε^[2] ότι η αγοραστική δύναμη του μέσου μισθού (που αναφέρεται και ως *πραγματικός μισθός*) εξαρτάται κυρίως από τις εξής μεταβλητές:

- Πρώτον, εξαρτάται από την παραγωγικότητα της εργασίας, διότι αυτή αποτελεί μέτρο του γενικού πλούτου μιας χώρας, από τον οποίο οι μισθωτοί θεωρούν δίκαιο να απολαμβάνουν ένα μερίδιο. Οι διεκδικήσεις τους λοιπόν επηρεάζονται από την παραγωγικότητα.
- Δεύτερον, ο μέσος μισθός εξαρτάται από το ποσοστό

ανεργίας, διότι αυτό αυξάνει ή μειώνει την διαπραγματευτική δύναμη των μισθωτών είτε στις ατομικές είτε στις συλλογικές διαπραγματεύσεις.

- Τρίτον, ο μέσος μισθός εξαρτάται από μισθούς αναφοράς όπως ο κατώτατος μισθός και ο μέσος μισθός στον δημόσιο τομέα. Ο μεν κατώτατος μισθός είναι η χρηματική έκφραση της αξίας των εργασιακών ικανοτήτων του ανειδίκευτου εργάτη, και επομένως η βάση για την εκτίμηση της αξίας κάθε είδους ειδικευμένης ή ημι-ειδικευμένης εργασίας ως πολλαπλάσιο της αξίας της ανειδίκευτης εργασίας (από τον κανόνα αυτόν εξαιρούνται οι μισθοί των στελεχών των επιχειρήσεων διότι περιέχουν εκτός από την αμοιβή εργασίας και συμμετοχή στα κέρδη). Ο μέσος μισθός στον δημόσιο τομέα, επειδή καθορίζεται από το κράτος, είναι μια *de jure* επικύρωση της αξίας των εργασιακών ικανοτήτων του μισθωτού που κατέχει τις μέσες γνώσεις και δεξιότητες. Η επικύρωση αυτή, λοιπόν, παρεμβαίνει και συμμετέχει στο παιχνίδι του καθορισμού των μισθών του επιχειρηματικού τομέα, εκεί όπου πραγματοποιείται μια άλλη επικύρωση της αξίας των εργασιακών ικανοτήτων των μισθωτών, η επικύρωση από την αγορά εργασίας. Οι δύο μισθοί, στον δημόσιο και στον επιχειρηματικό τομέα, “κυνηγούν” ο ένας τον άλλο και στο τέλος της ημέρας συγκλίνουν.
- Τέταρτον, ο μέσος μισθός εξαρτάται από θεσμικούς παράγοντες οι οποίοι αποτελούν αποκρυστάλλωση παρελθόντων στιγμών διαπραγματευτικής ισχύος που εμμένει χάρη στην θεσμική κατοχύρωσή της.
- Πέμπτον, από ιδεολογικούς ή πολιτικούς παράγοντες, οι οποίοι καθορίζουν την ισχύ που μπορούν να θέσουν σε κίνηση οι εργαζόμενοι στις μισθολογικές διεκδικήσεις τους.

Μπορούμε να εξετάσουμε τώρα την επίπτωση που ενδέχεται να έχει καθένας από τους παράγοντες αυτούς στην μεταβολή των μισθών κατά το 2022.

Καταρχάς, το ποσοστό ανεργίας (βλ. διάγραμμα 2), δεν διαφέρει ιδιαίτερα σε σχέση με άλλες σχετικά πρόσφατες χρονιές. Εάν μπορούμε να καταγράψουμε μία διαφορά κατά το 2022, αυτή θα ήταν μια κάποια βελτίωση για τους μισθωτούς. Με αυτά τα δεδομένα όμως, δεν μπορούμε να αποδώσουμε τις μειώσεις του 2022 στα ποσοστά ανεργίας των χωρών που εξετάζουμε εδώ. Αντιθέτως, θα έπρεπε να παρατηρήσουμε μια κάποια, έστω μικρή, βελτίωση. Το ποσοστό ανεργίας δεν μπορεί, επομένως, να εξηγήσει για ποιο λόγο οι μισθοί κατά το 2022 μειώνονται.

Ούτε όμως και η παραγωγικότητα της εργασίας (διάγραμμα 3) μπορεί να δικαιολογήσει τις μειώσεις της αγοραστικής δύναμης των μισθών, διότι οι μεταβολές της παραγωγικότητας είναι παρόμοιες με αυτές προηγούμενων ετών κατά τα οποία υπήρξαν *αυξήσεις* των μισθών, όχι μειώσεις όπως γίνεται τώρα. Ούτε και οι μεταβολές της παραγωγικότητας μπορούν επομένως να εξηγήσουν την μείωση της αγοραστικής δύναμης των μισθών.

Αυτά μας φέρνουν στους μισθούς αναφοράς που επηρεάζουν τους μισθούς στον επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας, δηλαδή στον εθνικό κατώτατο μισθό και στον μέσο μισθό στον δημόσιο τομέα. Όταν αυτοί αυξάνονται, παρασύρουν και τους μισθούς στον ιδιωτικό τομέα (και αντιστοίχως όταν μειώνονται). Οι μισθοί αυτοί όμως, στην παρούσα συγκυρία εμφανίζουν γενικά άνοδο, συνήθως συγκρατημένη πλην όμως αξιοσημείωση άνοδο, επομένως δεν είναι δυνατό να αποδώσουμε στις μεταβολές τους την μείωση της αγοραστικής δύναμης των μισθών κατά το 2022.

Τι μας μένει λοιπόν τώρα για να εξηγήσουμε αυτήν την μείωση; Οι θεσμικοί παράγοντες και οι ιδεολογικοί και πολιτικοί παράγοντες.

Επειδή οι θεσμικοί παράγοντες δεν έχουν μεταβληθεί σημαντικά κατά το πρόσφατο παρελθόν, και μάλιστα σε όλες αυτές τις χώρες που εξετάζουμε, είμαστε αναγκασμένοι να θεωρήσουμε ότι η *μείωση της αγοραστικής δύναμης των μισθών οφείλεται σε ιδεολογικούς και πολιτικούς παράγοντες*. Ποιοι είναι όμως αυτοί συγκεκριμένα;

Είναι όσοι παράγοντες μπορούν να κινητοποιήσουν τους μισθωτούς έτσι ώστε αυτοί να αναλάβουν συλλογικές δράσεις οικονομικής διεκδίκησης ή να προβάλουν σθεναρή αντίσταση στις μισθολογικές απαιτήσεις των εργοδοτών. Επί δεκαετίες κυριάρχησε στους κόλπους της Αριστεράς η ιδέα ότι η προθυμία των μισθωτών να αναπτύξουν συλλογική δράση αποτελεί την βάση για να συγκροτήσουν πολιτικό ή συνδικαλιστικό υποκείμενο, πολιτικό κόμμα είτε συνδικάτο, Ωστόσο, η αντίληψη αυτή είναι λανθασμένη και αποτελεί αντιστροφή της πραγματικότητας: είναι το πολιτικό κόμμα είτε το συνδικαλιστικό όργανο αυτά που αποτελούν προϋποθέσεις της συλλογικής δράσης των υποτελών κοινωνικών τάξεων, δηλαδή της δράσης που μετατρέπει τις μάζες από άθροισμα ατόμων σε συλλογικό υποκείμενο που παρεμβαίνει σαν ένας και μοναδικός άνθρωπος στο πεδίο της ανταγωνιστικής σχέσης της εργασίας με το κεφάλαιο. Δεν ισχύει το αντίστροφο, δηλαδή ότι οι αυθόρμητες και επίμονες κινητοποιήσεις των εργαζομένων είναι προϋπόθεση για την συγκρότηση ανταγωνιστικών πολιτικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων των υποτελών κοινωνικών τάξεων. Όταν οι υποτελείς κοινωνικές τάξεις από καιρού σε καιρό βγαίνουν στην πολιτική σκηνή με αυθόρμητες κοινωνικές εκρήξεις, σπανίως παράγουν σημαντικά πολιτικά αποτελέσματα, και κατά κανόνα απλώς κοσμούν το μουσείο μας με ηρωικές και πένθιμες ήττες.

Η μείωση των μισθών κατά το 2022 στις χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού οφείλεται λοιπόν στην ανυπαρξία ικανών πολιτικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζόμενων τάξεων, οργανώσεων ικανών να παρεμβαίνουν στο πεδίο των ιδεολογικών και πολιτικών ταξικών ανταγωνισμών για να δίνουν φωνή σε αυτούς που δεν έχουν δική τους φωνή, δηλαδή στις εργαζόμενες τάξεις. Δεν έχουν δική τους φωνή διότι δεν έχουν συνείδηση του εαυτού τους, και δεν έχουν συνείδηση του εαυτού τους διότι αυτή δεν πέφτει από τον ουρανό, ούτε φύεται αυθορμήτως στη συνείδηση ενός μισθωτού απλά επειδή είναι μισθωτός. Μόνο η πολιτική και συνδικαλιστική οργάνωση μπορεί να τους προσφέρει την συνείδηση του εαυτού τους ως συλλογικότητα, την συλλογική συνείδηση που μετατρέπει το “εγώ” σε “εμείς”.

Η πολιτική οργάνωση, όταν δεν είναι του τύπου “είδα φώς και μπήκα” όπως ήταν ο Σύριζα, είναι ζόρικο παιχνίδι και κανένας δεν πρόκειται να μπλέξει με αυτό πριν η ιστορία προχωρήσει με τον τρόπο που το συνηθίζει, δηλαδή με την κακή της πλευρά, και πριν να επέλθουν όσες καταστροφές είναι αναγκαίες για να διαλυθούν οι αυταπάτες που ακόμη κάνουν τον κόσμο των υποτελών κοινωνικών τάξεων να συνεχίζει αμέριμνος την ζωή του στους πρόποδες του ηφαιστείου.

Μέχρι τότε, το σύστημα θα αυξάνει την κερδοφορία του όπως το κάνει τώρα (διάγραμμα 4), καθιστώντας δηλαδή φτωχότερο τον κόσμο της εργασίας και πλουσιότερο τον κόσμο του κεφαλαίου.

...

^[1] Όλα τα στοιχεία αυτού του άρθρου προέρχονται από την βάση δεδομένων Ameco της DGII της Επιτροπής.

^[2] Γνωρίζουμε ότι υπάρχει μαθηματική σχέση μεταξύ της αγοραστικής δύναμης του μισθού και των μεταβλητών που αναφέρονται ανωτέρω, και ότι την σχέση αυτή μπορούμε να την επαληθεύουμε για κάθε εποχή και για κάθε χώρα του αναπτυγμένου καπιταλισμού. Για τον λόγο αυτό λέμε ότι κάθε φορά που κάνουμε τους σχετικούς υπολογισμούς διαπιστώνουμε ότι υπάρχει ένας οικονομικός νόμος, δηλαδή μια σχέση που ισχύει παντού και πάντα ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητες κάθε ξεχωριστού κοινωνικού σχηματισμού, κάθε χώρας.